

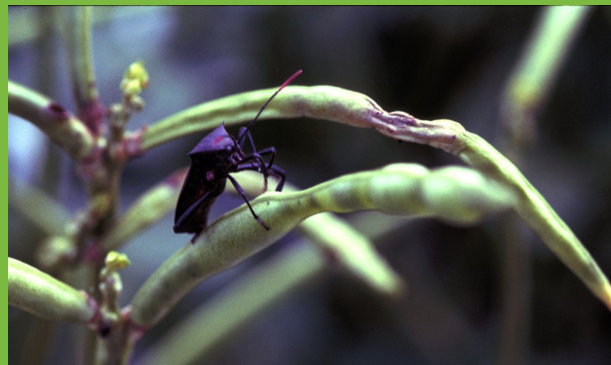
Kunguni wa kufyonza mifuko ya mbegu ya kunde

Hemiptera spp.

Picha: IITA, Flickr, CC BY-NC 2.0, <http://bit.ly/1Ktfx0V>

Kunguni wa kufyonza mifuko ya mbegu.

Picha: IITA, Flickr, CC BY-NC 2.0, <http://bit.ly/1LNR2MX>

Kunguni wa kufyonza mifuko ya mbegu wakilisha kunde.

MUHTASARI: Kunguni wa kufyonza mifuko ya mbegu ni kundi la wadudu waharibifu wakubwa wa kunde katika Afrika kusini mwa Sahara. Ni vigumu kuwadhibiti kutokana na uwezo wao wa kutembea kutoka sehemu moja nyingine. Si rahisi kwa mkakati mmoja wa udhibiti dhidi yao kufaulu. Mbinu jumuiishi zinazochanganya mbinu za kitamaduni, kama vile kupanda mapema na matumizi ya mbolea, zikichanganywa na utumiaji makini na kwa wakati muafaka wa madawa ya kuuwa wadudu zinaweza kuzuia wadudu hawa.

DALILI MUHIMU

Nymph na wadudu waliokomaa wa aina mbalimbali za kunguni hufyonza maji ya mifuko michanga ya mbegu na kuifanya inyauke na kukauka, inapoteza umbo lake na kupunguza mazao ya nafaka.

Dalili za kunyauka na kukauka zinaweza kuchanganyisha na matatizo mengine kama vile ukame na maradhi, hata hivyo, matundu wanayoacha wakati wa kulisha ni ishara ya kunguni wa kufyonza mifuko ya mbegu.

Wadudu hawa mara nyingi wanaweza kupatikana kwenye mifuko ya mbegu au chini ya majani ya mikunde na mimea mingine ambayo ni wenyeji wao. Kunguni wa kufyonza mifuko ya mbegu hulisha mikunde ya aina mbalimbali na wanatembea kutoka sehemu moja kwenda nyingine kwa haraka, hivyo inakuwa changamoto kuwadhibiti. Kagua mimea yako mara kwa mara ili kubaini uwepo wa kunguni wa kufyonza mifuko ya mbegu na dalili kama vile kunyauka na mifuko ya mbegu iliyokauka kabla kukomaa.

USIMAMIZI

Kinga – mambo ya kufanya kabla dalili kuonekana

Mbinu za kitamaduni: Panda aina sugu kama zinapatikana.

Panda mapema ili kuepuka mashambulizi makali.

Kilimo mseto na mtama au pojo kimeripotwi kuwa na uwezo wa kupunguza idadi ya wadudu na haja ya kutumia dawa. Ili kuwa na ufanisi dhidi ya kunguni wa kufyonza mifuko ya mbegu, kilimo mseto kinapaswa kutumika na mikakati mingine ya usimamizi. Kulima mseto na mahindi, ambayo ndiyo tabia ya kawaida ya wakulima wadogo wadogo, kunasemekana kuwa kunasababisha ongezeko la uharibifu wa mifuko ya mbegu kunakosababishwa na kunguni wa kufyonza mifuko ya mbegu na kwa hivyo hakupendekezwi.

Safisha masalia ya mashina ili kuzuia wadudu wasizidi kuzaana kwenye mabaki ya mazao.

Mbinu za kikemikali: Uchunguzi umeonyesha kuwa kutumia phosphorous kwa kiwango cha kilo 30 kwa hekta moja kwa kiasi kikubwa hupunguza idadi ya kunguni wa kufyonza mifuko ya mbegu na kwa kiasi kikubwa kuongeza mazao.

Udhibiti – mambo ya kufanya baada ya dalili kuonekana

Mbinu za kitamaduni: Wakati wa kutoa maua na kukua kwa mifuko ya mbegu, wadudu wanaweza kukusanywa kwa mkono na kuuawa kwenye mashamba madogo.

Mbinu za kikemikali: IITA inaripoti kuwa udhibiti wa kitamaduni peke yake hauwezi kudhibiti kunguni wa kufyonza mifuko ya mbegu; unyunyizaji wa dawa za kuuwa wadudu angalau mara 2-3 ni muhimu ili kupata mazao bora. Dawa zinazotokana na Pyrethrin zinaweza kutumika kudhibiti kunguni wa kufyonza mifuko ya mbegu. Bidhaa za kibiashara za mwarobaini (kiambato azadirectin) pia zimeripotiwa kuwa madhubuti dhidi ya kunguni wa kufyonza mifuko ya mbegu. Weka dawa mara moja wakati mimea inatoa vitumba (siku 30 mpaka 35 baada ya kupanda), mara moja wakati maua yote yamefunguka (Siku 10 baada ya dawa ya kwanza), na kama mashambulizi ni makali, weka dawa pia mara moja wakati wa hatua ya kutoa mifuko ya mbegu (siku 10 baada ya dawa ya pili). Weka dawa alfajiri au aduhuri wakati wadudu ni wachangamfu.

VISABABISHI

Kunguni wa kufyonza mifuko ya mbegu ni wadudu wa order ya Hemiptera, ambao wote wana midomo ya kutoboa na kufyonza. Kuna aina kadhaa ya kunguni wa kufyonza mifuko ya mbegu katika Afrika, ikiwa ni pamoja na spiny brown bug (*Clavigralla tomentosicollis*), Riptortus bugs (*Riptortus dentipes*), green stink bug (*Nezara viridula*), tip wilter (*Anoplocnemis curvipes*) na. Mikunde ni mimea mwenyeji wa kunguni wa kufyonza mifuko ya mbegu.

ATHARI

Kunde ni chanzo muhimu cha protini katika mlo katika Afrika kusini mwa Sahara. Kunguni wa kufyonza mifuko ya mbegu wanaweza kusababisha hasara ya mavuno ya kati ya asilimia 30-70. Athari katika kila nchi inategemea aina.

UENEAJI

Kunguni wa kufyonza mifuko ya mbegu wamesambaa kote barani Afrika.

MASOMO ZAIDI

Plantwise Knowledge Bank www.plantwise.org/knowledgebank

Pitan, O.O.R. and J. A. Odebiyi. Crop Losses in Cowpea Due to the Pod-Sucking Bugs *Riptortus Dentipes*, *Mirperus Jaculus*, *Noplocnemis Curvipes* and *Nezara Viridula*. *Insect Sci. Applic.* Vol. 21, No. 3 pp. 237-241.

I.Y. Dugje, L.O. Omoigui, F. Ekeleme, A.Y. Kamara, and H. Ajeigbe. Farmers' Guide to Cowpea Production in West Africa. International Institute of Tropical Agriculture (IITA). 2009.

P. Nampala, M.W. Ogenga-Latigo, S. Kyamanywa, E. Adipala, N. Oyobo and L.E.N. Jackai. Potential Impact of Intercropping on Major Cowpea Field Pests in Uganda. *African Crop Science Journal*, Vol. 10. No. 4, 2002, pp. 335-344. <http://www.bioline.org.br/request?cs02032>

Asiwe, J.A.N. The Impact of Phosphate Fertilizer as a Pest Management Tactic in Four Cowpea Varieties. *African Journal of Biotechnology*, Vol. 8 (24), pp. 7182-7186, 15 December 2009. <http://www.ajol.info/index.php/ajb/article/viewFile/68820/56887>

Olufemi O. R. Pitan; J. A. Odebiyi; G. O. Adeoye. Effects of phosphate fertilizer levels on cowpea pod-sucking bug populations and damage. *International Journal of Pest Management*, Volume 46, Issue 3, 2000.